

CANTIQUE DE NOËL

JULSÅNG

TEXT:

Placide Cappeau (1808-1877), fransk vinhandlare från Roquemaure. Placides far ville att han skulle följa i faderns fotspår och bli tunnbindare eller vinodlare. När man upptäckte att Placide var begåvad kunde han, efter en olyckshändelse som ledde till att Placides högra hand måste amputeras, börja studera vid jesuiternas Collège Royal d'Avignon tack vare att far till den kamrat som orsakade olyckan stod för skolavgiften. Trots sitt handikapp vann Placide första pris i en teckningstävling 1825. Efter vidare studier i Nîmes, där han tog studentexamen, började han studera juridik i Paris och tog kandidatexamen 1831. Han återvände till hemstaden och drev tillsammans med borgmästaren Guillaume Clerc en vinhandel.

Som god amatör skrev Cappeau också tillfällighetsdikter. Det sägs att Cappeau skrev juldikten *Minuit, Chrétiens* på uppdrag av den katolske församlingsprästen Eugène Nicolas under en resa till Paris 1847. Väl framme i Paris sökte han upp kompositören Adolphe Adam och bad honom tonsätta dikten. Adam komponerade melodin på några få dagar. Ingenjören Laurey, som övervakade sitt brobygge i Roquemaure, var en gemensam vän till dem båda och hans fru Emily var sångerska. Hon hade bl.a. sjungit i Adams opera *La Rose de Péronne* (1840). Nu bad man Emily Laurey att för första gången framföra sången *Minuit, Chrétiens* vid Midnattsmässan 1847.

I dikten finns en del av Cappeaus tankar om dödsstraffets och slaveriets avskaffande, jämlikhet, likhet inför lagen och andra för den tiden väldigt extrema åsikter. Några år senare ville Cappeau ändra bl.a. raderna om arvsynden, men tack vare att barytonsångaren Jean-Baptiste Faure gjort sången känd och älskad i vida kretsar lyckades han inte med detta. Den omarbetade dikten finns i stället i del 1 av hans bok *Le château de Roquemaure*, ett historiskt poem i 20 sånger (1876).

Eftersom Cappeau, efter att han lämnat den katolska kyrkan och blivit ateist, anslöt sig till den socialistiska rörelsen och Adolphe Adam inte bara var jude utan också en kompositör som komponerade balletter och komiska operor, var det under en tid förbjudet att sjunga *Minuit, Chrétiens* i de katolska kyrkorna i Frankrike. Sången sjöngs då i stället av folket på torgen utanför kyrkorna och i hemmen.

Den svenska texten, motsvarande vers ett och tre i den franska julsången, har funnits i EFS:s sångbok Sions toner sedan 1889. Där anges C de Rockemaure som textförfattare. Konsertsångaren och sångpedagogen Augustinus Koch (1886 - 1956) skrev en svensk text där vers två lyder "Saliga tro som mänskoöden ledde". Den sjöngs av Sven-Olov Sandberg 1948 i en av Ingmar Bergmans tidiga filmer "Hamnstad".

MUSIK:

Adolphe Charles Adam (1803-1856), fransk kompositör och musikkritiker. Adolphes far, som själv var professor vid Pariskonservatoriet och berömd pianist, ville att sonen skulle studera juridik i stället för musik, men Adolphe övade piano i hemlighet. 1817 blev han antagen som elev vid musikkonservatoriet i Paris. Hans lärare Boieldieu arbetade då med en opera och Adolphe hjälpte honom med den. På så sätt blev han inspirerad att själv komponera. Han efterträdde fadern som lärare vid Pariskonservatoriet och utnämndes 1848 till professor. 1847 öppnade han sin egen operascen i Paris, Théâtre National, där man framförde verk av unga, okända kompositörer.

Den flitige Adolphe Adam komponerade pianostycken, mässor och andra religiösa verk t.ex. solosången *O Salutaris* (1842), över 60 sånger, kammarmusik, marscher, 15 baletter t.ex. *Giselle* eller *Les Willis* (1841) och 51 huvudsakligen komiska operor. *Le châlet - Alphyddan* (1834) blev hans första riktigt stora framgång. Sedan följde *Le postillon de Longjumeau - Postiljonen från Longjumeau* (1836), *Le toréador - Toreadoren* (1849) och *La poupée de Nuremberg - Nürnbergsdockan* (1852). Med operan *Si j'étais roi - Konung för en dag* (1852) blev han också berömd i Berlin, St Petersburg och London, där han bosatte sig under en tid.

1847 komponerade han *Cantique de Noël - Julsång*, men den publicerades först 1855.

Som så ofta när det gäller kända julsånger berättas det mer eller mindre sanna historier om sångernas tillkomst. I en del sångböcker uppges det t.ex. att melodin till *Cantique de Noël - Julsång* skulle vara en fransk folklig melodi, som Adolphe Adam arrangerat.

Tvåstämmiga arrangemang av sången kan man bl.a. hitta i Elsa Uppling: Sångduetter del 2. (Ed. Abr. Lundquist) och i William Shakespeare: Sacred duets (Ed. Theodore Presser). I Advent- och julsånger (Ed. SK-Gehrmans) finns sången i 12/8-takt och i olika tonarter.

Att sjunga: *Noël* (1858).

I den här versionen har den ovanliga vers 2 tagits med. Det finns också någon ton i melodin som vi inte är vana vid och flera variationer i melodistämman i vers 2 och 3. Allt enligt Adolphe Adams originalversion.

CANTIQUE DE NOËL

(verser använda av Adolphe Adam)

1. Minuit, Chrétiens, c'est l'heure solennelle
Où l'Homme-Dieu descendit jusqu'à nous,
Pour effacer la tache originelle
Et de son père arrêter le courroux.
Le monde entier tressaille d'espérance
A cette nuit qui lui donne un sauveur!
Peuple, à genoux! attends ta délivrance.
Noël! Noël! voici le Rédempteur,
Noël! Noël! voici le Rédempteur!

2. De notre foi que la lumière ardente
nous guide tous au berceau de l'enfant,
comme autrefois étoile brillante
y conduisit les chefs de l'orient.
Le Roi des Rois naît dans une humble crèche;
puissants du jour, fiers de votre grandeur,
à votre orgueil c'est de là qu'un Dieu prêche;
courbez vos fronts devant le Rédempteur,
courbez vos fronts devant le Rédempteur.

3. Le Rédempteur a brisé toute entrave,
La terre est libre et le ciel est ouvert.
Il voit frère où n'était qu'un esclave,
L'amour unit ceux qu'enchaînaient le fer.
Qui lui dira notre reconnaissance?
C'est pour nous tous qu'il naît,
qu'il souffre et meurt.
Peuple, debout, chante ta délivrance,
Noël! Noël! chantons le Rédempteur,
Noël! Noël! chantons le Rédempteur!

Placide Cappeau

O HELGA NATT

1. O Helga Natt,
o, helga stund för världen,
då Gudamän'skan till jorden steg ned!
För att försona världens brott och synder
för oss han dödens smärta led.
Och hoppets stråle går igenom världen,
och ljusets skimmer över land och hav.
Folk, fall nu neder,
och hälsa glatt din frihet.
O, Helga Natt, du frälsning åt oss gav.
O, Helga Natt, du frälsning åt oss gav.

Okänd svensk text

2. Det är vår tro
att Himlens Ljus i världen
skall visa vägen till barnet igen,
liksom en gång en stjärna lyste färden
för vise männen på väg till Betlehem,
till Kungars Kung som valt en enkel boning
där livets kamp och bördor lyftes av.
Folk, fall nu neder,
hos Gud är vår försoning.
O, Helga Natt, du frälsning åt oss gav.
O, Helga Natt, du frälsning åt oss gav.

Birgitta Wennerberg-Berggren

3. Ty Frälsar'n krossat våra tunga bojor,
vår jord är fri, himlen öppen nu är:
Uti envar du ser en älskad broder,
och se, din ovän skall bli dig så kär.
Från himlen bragte Frälsaren oss friden,
för oss han nedsteg i sin stilla grav.
Folk, fall nu neder,
och hälsa glatt din frihet.
O, Helga Natt, du frälsning åt oss gav.
O, Helga Natt, du frälsning åt oss gav.

Okänd svensk text

MINUIT, CHRETIENS

(1847)

1. Minuit, chrétiens, c'est l'heure solennelle
Où, dans l'heureux Bethléem, vint au jour
Le messager de la bonne nouvelle
Qui fit, des lois de sang, la loi d'amour.
Le monde entier tressaille d'espérance
A cette nuit qui lui donne un Sauveur.
Peuple, à genoux! Attends ta délivrance!
Noël, Noël! Voici le Rédempteur.

2. De notre foi que la lumière ardente
Nous guide tous au berceau de l'Enfant,
Comme autrefois une étoile brillante
Y conduisit les chefs de l'Orient!
Le Roi des rois naît dans une humble crèche.
Puissants du jour, fiers de votre grandeur,
A votre orgueil c'est de là que Dieu prêche :
Courbez vos fronts devant le Rédempteur.

3. De l'opulence il dédaigne les charmes;
Toute hauteur s'abaisse devant lui.
De l'infortune il vient sécher les larmes
Et du plus humble il veut être l'appui.
Pauvres souffrants, près de lui dans l'étable
Voyez les rois et le simple pasteur!
Comme eux l'Agneau vous convie à sa table:
Consolez-vous aux pieds du Rédempteur!

4. Le vieux monde, à sa voix, soudain se régénère,
La terre se fait libre et le ciel est ouvert.
L'homme, sans son esclave, a reconnu son frère,
Et l'amour vient unir ceux qu'enchaînait le fer.
Ah! laissons éclater notre reconnaissance!
C'est pour nous tous qu'il naît, et qu'il souffre,
et qu'il meurt.
Debout, peuple, debout! Chante ta délivrance!
Noël! Noël! Noël! Chantons le Rédempteur!

Placide Cappeau (1808 - 1877)

Cantique de Noël

Julsång

Placide Cappeau (1808 - 1877)
Svensk text: vers 1 o. 3 okänd
vers 2 Birgitta Wennerberg-Berggren

Adolphe Adam (1803 - 1856)

Andante maestoso *mf*

I.O, hel - ga natt, — o hel - gastundför värl - den, då Gu - da
I.Mi nuit, — Chré - tien, — c'est l'heu - re so - len nel - le. Où l'homme

Andante maestoso *mf*

5

män'-sken till jor - den steg ned! För att för - so - na världens brott och
Dieu des - cendit jus - qu'à nous, Pour ef - fa - cer — la tache o - ri - gi

9

syn - der för oss han dö - dens smär - ta led. Och hop - pets strå - le
nel - le Et de son père ar - rê - ter le cour roux. Le monde en - tier tres -

13

går ige - nom vär - den, och lju - set skim - rar ö - ver land och hav. Folk fall nu
sail - le d'es - pé - ran - ce A cet - te nuit qui lui donne un sauveur! Peu - ple, à ge

17

ne - der och häl - sa glatt din fri - het. O, hel - ga
noux, at - tends ta dé - li - vran - ce, No - ël! No

21

natt, du fräls - ning åt oss gav; O, hel - ga
 ë! voi - ci le Ré-demp-teur, No - ë! No

25

rall. A tempo

natt, du fräls - ning åt oss gav.
 ë! voi - ci le Ré-demp-teur.

rall. A tempo
ff marcato

29

2. Det är vår
 2. De no - tre

33

tro — att him lens ljus i värl - den skall vi - sa vä - gen till bar - net i - gen,
foi — que la lu - mière ar - den - te Nous gui - de tous au ber - ceau de l'en - fant,

37

lik - som en gång — en stjär - naly s - te fär - den för vi - se män - nen på väg till Bet - le
Comme au - tre - fois une é - toi - le bril - lan - te Y con - dui - sit les chefs — de l'O - ri

41

pp

hem, till Kung - ars Kung som valt en en - kel bo - ning där li - vets kamp och
ent. Le Roi des Rois nåt dans une hum - ble crè - che, Puis - sants du jour, fiers

45 *f*

bör - dor lyf - tes av. Folk fall nu ne - der hos Gud är vår för
de vo - tre gran deur, A votre or - gueil c'est de là qu'un Dieu

49

so - ning. O, hel - ga natt, du fräls - ning åt oss
prê - che; Cour bez vos fronts de - vant le Ré - demp

53 *rall.*

gav; o, hel - ga natt, du fräls - ning åt oss
teur, Cour - bez vos fronts de - vant le Ré - demp

rall.

57 **A tempo**

gav.
teur.

A tempo

ff marcato

tr

61

mf

3. Ty Fräl - sam kros - sat vå - ra tung - a bo - jor, vår jord är
3. Le Ré-demp- teur a bri-sé toute en-tra - ve, La terre est

mf

65

fri, him-len öp - pen nu är. Ut - i en- var — du ser en äls - kad
libre et le ciel est ou-vert, Il voit un frère où n'é tait — qu'un es

69

bro - der, och se, din o - vän skall bli dig så kär. Från him - len brag - te
 cla - ve, L'a-mour u-nit ceux qu'en chaît nait le fer. Qui lui di - ra no -

pp

73

Fräl - sa-ren oss fri - den, för oss han ned-steg i sin stil-la grav. — Folk fall nu
 tre re - con - nais - san - ce, C'est pour nous tous qu'il naît, qu'il souffre et meurt. Peu - ple, de

ff

77

ne - der och häl - sa glatt din fri - het. O, hel - ga
 bout, chant - te dé - li - vran - ce! No ë! No

81

natt, _____ du fräls - ning åt oss gav; O, hel - ga
 ël! chan - tons _____ le Rédempteur, No - ël! _____ No

85

rall. *tr* **A tempo**

natt, _____ du fräls - ning åt _____ oss gav.
 ël! _____ chan - tons _____ le Ré - dempteur!

rall. **A tempo**
ff marcato

89

tr